

на институционалистите в общата теория на статистиката отстъпвали крачка по крачка пред настъплението на субективния идеализъм¹.

Но нека да дадем думата на Пиърсън, за да представи той тезисно философското „верую“ на постинституционалния стадий:

„Налице са много признаци - твърди Пиърсън, - че здрав идеализъм е на път да измести като основа на природоестествената философия суровия материализъм на старите физици (Pearson, 1892, 1937, с.5):

- както произведенията на изкуството, така и законите на науката са продукт на творческо въображение, с.36, (точно така - „на въображение“, В.Ц.);

- разликата между реалното и нереалното е по-малко отчетлива, отколкото мнозина си представят, с.40, (именно - „по-малко отчетлива“, В.Ц.);

- законите на науката са творби по-скоро на човешкия разум, отколкото фактори на външния свят“ (с.36).

Това са изходни постулати, които според Пиърсън изследователите трябва да приемат, ако не искат да повярват на фетиши, като например, че материята се

¹ Роден през 1857 година, Карл Пиърсън следва в Кеймбридж математика с приложения в механиката. Споменавам за този детайл, защото Ернст Мах, негов „патрон“ във философията, е също ориентиран към механиката - област на физиката, където махистката идеология ни се представя като по-приемлива. Пиърсън продължава учението си в Хайделберг, Германия, където следва и право. Като младеж с разностранни интереси, той чете Данте, Гьоте, Русо, занимава се с художествена литература и фолклор, написва епистоларното съчинение „Новият Вертер“, а за богословските и фолклорните му интереси свидетелстват есетата „Светата Троица: сценичното представяне на страстната седмица през деветнадесетия век“ (1882) и „Фроника - принос към историята на образа на Христа в Средновековието“ (1887).

В Германия Пиърсън се запознава и с учението на Маркс и Ласал, приема ентузиазизирано социалистическите идеи, а след завръщането си в Англия става съосновател на клуб за защита на сексуалните права на жените. Всичко това - до тридесетгодишната възраст.

Годините 1890 и 1891 са преломни за него, защото тогава се запознава със съчинението на Голтон, в което Голтон формулирал идеята за съществуване на корелация между признаците на случаите в биологични съвкупности. По това време биологът Уелдън потърсил от Пиърсън съвет как могат да се представят във възможно стегнат вид масови резултати от измервания на такива съвкупности. По същото време Пиърсън приел поканата на Грешъмския колеж в Лондон да чете курс по геометрия с предоставена възможност да говори и на общи философски теми за науката и нейните методи. „Граматика на науката“, за която споменах, представлява именно систематизирано и редактирано издание на тези лекции.

За характера на Пиърсън като колега цитирам по-нататък на с. 18, мнението (макар и твърде субективно, според мен) на друг гигант на постинституционалната статистическа мисъл - Роналд Фишер. На 72-годишна възраст, скоро след смъртта на жена си, Пиърсън стъпва във втори брак. Умира през 1936 г. на седемдесет и девет години.

Като занимавам читателя с подробности от личния живот на виден наш събрат, статистик-теоретик, правя това с мисълта да покажа, че на нашите големи учители нищо човешко не е било чуждо, нито добродетели, нито пороци; че не бива да се приема нищо от онова, което те ни казват, с безапелационно доверие, че трябва просто винаги да се мисли или, както се изразява Кант, да имаме куража за критика дори изправени с лице пред първи авторитети. Факт е, че специално в теорията на статистиката няма понятие или метод, които да са окончателни, особено когато се съотнесат към философията и логиката, защото тогава именно става тревожно ясно, че всяко постижение в статистическата наука е пронизано от някаква мирогледна позиция. И че първо наше задължение е да се опитаме да разкрием и разберем каква е тази позиция. Това се опитвам да направя в статията си.